

UZASADNIENIE

WYROKU W CAŁOŚCI

Decyzją z 27.06.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. stwierdził, że na konto bankowe Z. S. (1) w Banku (...) S.A. z siedzibą w W. wypłacono bezpodstawnie emeryturę za maj 2019 r. w łącznej kwocie 2676,03 zł i zobowiązał w/w bank do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń za okres od 1.05.2019 r. do 31.05.2019 r. we wskazanej kwocie, argumentując, że zwrot tych należności uzasadnia, że świadczenie zostało wypłacone w wyniku zbyt późnego powiadomienia ZUS o zgonie świadczeniobiorcy oraz rozdysponowaniu przez bank świadczenia po zgonie osoby uprawnionej.

(decyzja – k. 118 akt ZUS)

Odwołanie od w/w złożył Bank (...) S.A. z siedzibą w W. (dalej Bank lub odwołujący) wnosząc o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że Bank nie ma obowiązku zwrotu kwoty 2676,03 zł wypłaconej z konta zmarłego Z. S. (2) oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych, argumentując, że wpłata świadczenia emerytalnego na rachunek zmarłego nastąpiła 2.05.2019 r., Bank dowiedział się o zgonie 10.05.2019 r. w związku z przedłożeniem w Banku dokumentów tytułem realizacji zwrotu kosztów pogrzebu, a wypłaty dokonywane z tego tytułu były na rzecz L. K. kolejno: 10.05.2019 r. - 1830 zł, 13.05.2019 r. - 480 zł, 16.05.2019 r. - 358,11 zł, w efekcie czego saldo rachunku w chwili wpływu wniosku ZUS wynosi 0,00 zł. Odwołujący konkludował, że według art. 55 ust. 3 Prawa bankowego, jest zwolniony od zwrotu rzeczzonego świadczenia, o którym mowa w art. 55 ust. 1 pkt 2 Prawa bankowego.

(decyzja – k. 118 akt ZUS)

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie, argumentując, że wypłata z rachunku zmarłego posiadacza po jego śmierci nie spełniała wymogów z art. 56 Prawa bankowego, konkludując, że Bank jest zatem zobowiązany, zgodnie z art. 55 ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 138a ustawy emerytalnej, dokonać zwrotu organowi rentowemu kwot, które przekazał po śmierci posiadacza rachunku.

(odpowiedź na odwołanie – k. 32-33)

Na rozprawie w dn. 23.09.2020 r. - bezpośrednio poprzedzającej wydanie wyroku w n/n sprawie - pełnomocnicy stron podtrzymali dotychczasowe stanowiska.

(e-prot. z 23.09.2020 r.: 00:01:52)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony - Z. S. (1) urodzony (...) był uprawniony do emerytury od 27.01.2009 r., której wypłatę ustalono na 6 dzień każdego miesiąca.

(wniosek o emeryturę – k. 1 akt ZUS, decyzja k. 101 akt ZUS)

Świadczenie emerytalne było wypłacane przez ZUS na rachunek bankowy Z. S. (1) w odwołującym się Banku (...) S.A. z siedzibą w W..

(okoliczność bezsporna)

Z. S. (1) zmarł 30.04.2019 r. w związku z czym jego prawo do świadczenia emerytalnego ustało.

(skrócony akt zgonu - k. 115 akt ZUS)

O śmierci ubezpieczonego ZUS dowiedział się w dniu 9.05.2019 r. w związku z wpływem wniosku L. K. o zasiłek pogrzebowy po zmarłym bracie Z. S. (2). Do wniosku dołączono odpis skrócony aktu zgonu. L. K. otrzymała zasiłek pogrzebowy po zmarłym bracie w pełnej wysokości.

(okoliczności bezsporne, skrócony akt zgonu - k. 115 akt ZUS)

Świadczenie emerytalne za maj 2019 r. zostało uznane na rachunku bankowym zmarłego ubezpieczonego w odwołującym się Banku w dniu 2.05.2019 r.

Odwołujący się Bank dowiedział się o zgonie Z. S. (1) w dn. 10.05.2019 r. w związku z przedłożeniem w Banku dokumentów tytułem realizacji zwrotu kosztów pogrzebu, a wypłaty dokonywane z tego tytułu były realizowane z rachunku bankowego zmarłego na rzecz uprawnionej do zasiłku pogrzebowego po zmarłym ubezpieczonym - L. K. łącznie na kwotę 2668,11 zł kolejno: 10.05.2019 r. - 1830 zł, 13.05.2019 r. - 480 zł, 16.05.2019 r. - 358,11 zł na podstawie faktur, z których wynika, że zostały opłacone m.in. konsolacja, wykucie nekrologu, ułożenie kostki brukowej i renowacja.

(raport z obrotów na koncie – k. 9, faktury i potwierdzenia wypłaty – k. 10 - 16)

Pismem z 16.05.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. wystąpił do Banku (...) S.A. z siedzibą w W. o zwrot kwoty 2676,03 zł wypłaconej tytułem świadczenia emerytalnego za okres od 1.05.2019 r. do 31.05.2019 r. przekazanej na wskazany rachunek bankowy prowadzony dla Z. S. (1). Jak wskazano, ubezpieczony zmarł 30.04.2019 r., zaś prawo do świadczeń ustąpiło z dniem 1.05.2019 r. Ponadto ZUS poprosił o podanie danych współposiadacza rachunku bankowego.

(pismo ZUS - k. 116 akt ZUS)

Odwołujący się Bank otrzymał w/w wniosek ZUS-u w dn. 22.05.2019 r.

(dowód doręczenia – k. 7 verte)

Pismem z 12.06.2019 r. Bank (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na w/w wniosek organu rentowego, poinformował ZUS, że nie może dokonać zwrotu świadczenia w wysokości 2676,03 zł za maj 2019 r. na rzecz Z. S. (1) z jego rachunku, ponieważ przed otrzymaniem wniosku z ZUS zostały dokonane wypłaty innej osobie tytułem zwrotu kosztów pogrzebu, tj. L. K..

(pismo odwołującego się banku – k. 117 akt ZUS)

Zaskarżoną decyzją z 27.06.2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. stwierdził, że na konto bankowe Z. S. (1) w Banku (...) S.A. z siedzibą w W. wypłacono bezpodstawnie emeryturę za maj 2019 r. w łącznej kwocie 2676,03 zł i zobowiązał w/w bank do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń za okres od 1.05.2019 r. do 31.05.2019 r. we wskazanej wyżej kwocie, argumentując, że świadczenie zostało wypłacone w wyniku zbyt późnego powiadomienia ZUS o zgonie świadczeniobiorcy oraz rozdysponowaniu przez bank świadczenia po zgonie osoby uprawnionej.

(decyzja – k. 118 akt ZUS)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 101 pkt 2 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 53 z późn. zm. - dalej jako ustawa emerytalna), śmierć osoby uprawnionej do emerytury powoduje ustanie prawa do świadczeń.

Zgodnie z art. 138a ustawy emerytalnej, bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa są zobowiązane zwrócić ZUS kwoty świadczeń przekazane na rachunek banku lub kasy za miesiące następujące po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, a przepis art. 144 ust. 1 stosuje się odpowiednio. Oznacza to, że na Banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej ciąży obowiązek zwrotu świadczenia, mającego charakter pobranego nienależnie, za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, a wpłaconego przez organ rentowy na rachunek bankowy świadczeniobiorcy prowadzony indywidualnie dla niego. Ten obowiązek, wynikający ze wskazanej regulacji ma na celu umożliwienie organowi rentowemu odzyskanie świadczeń, które bez jego winy zostały wypłacone, pomimo ustania do nich prawa, a nie ma podstaw, aby uznać, że pobrała je jakakolwiek osoba, która zobowiązana byłaby do ich zwrotu w myśl zasad zapisanych w art. 138 ustawy (tak też uchwała Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2006 r. II UZP 7/06, Biul. SN 2006/6/21).

Nie ulega wątpliwości, że w niniejszej sprawie Zakład przekazał w dniu 2.05.2019 r. na rachunek Z. S. (2) prowadzony w odwołującym się Banku świadczenie emerytalne za maj 2019 r., czyli za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, który zmarł 30.04.2019 r. Świadczenie wypłacone przez organ rentowy za miesiąc przypadający po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy ma zatem charakter świadczenia wypłaconego nienależnie.

Warto zwrócić uwagę, że przepis art. 138a cyt. ustawy nie uzależnia opisanego obowiązku od wykazania braku "winy" organu rentowego w przekazaniu świadczenia na rachunek bankowy. A zatem, reguluje w istocie sytuację, w której nie ma osoby zobowiązanej do zwrotu świadczenia mającego charakter pobranego nienależnie, a wpłaconego przez organ rentowy na rachunek bankowy świadczeniobiorcy.

Zgodnie z utrwalonymi poglądami judykatury (por. m.in. powołany przez skarżącego wyrok Sądu Najwyższego z 9.03.2012 r., I UK 327/11, LEX nr 1212048), powołany wyżej przepis stanowi jedynie podstawę do wydania przez organ rentowy - w przypadku odmowy dobrowolnej wypłaty przez bank - decyzji obciążającej zwrotem świadczenia wpłaconego na rachunek bankowy po śmierci jego posiadacza oraz otwiera drogę postępowania egzekucyjnego w administracji, natomiast podstawę obowiązku banku stanowi art. 55 ust. 1 pkt 2 ustawy z 29.08.1997 r. - Prawo bankowe (t.j.: Dz. U. z 2019 r. poz. 2357 ze zm. - dalej Prawo bankowe), który przewiduje, że w przypadku śmierci posiadacza rachunku oszczędnościowego, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego lub rachunku terminowej lokaty oszczędnościowej bank jest obowiązany wypłacić z tych rachunków kwotę równą wpłatom na rachunki dokonanych przez organ wypłacający świadczenie z ubezpieczenia lub zabezpieczenia społecznego albo uposażenie w stanie spoczynku, które nie przysługiwały za okres po śmierci posiadacza rachunku, wskazaną we wniosku organu wypłacającego to świadczenie lub uposażenie, skierowanym do banku wraz z podaniem numerów rachunków, na które dokonano wpłat.

Po myśli natomiast ust. 3 art. 55 Prawa bankowego, bank jest zwolniony od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1 pkt 2, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu wypłacającego świadczenie lub uposażenie dokonał z tych rachunków wypłat innym uprawnionym osobom, które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od otrzymania wniosku poinformuje o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty

Zatem powołany przepis ustanawia dwie przesłanki zwolnienia się banku od obowiązku zwrotu pełnej lub częściowej kwoty określonej w art. 55 ust. 1 pkt 2 Prawa bankowego, które muszą być spełnione łącznie. Przesłankami tymi są, po pierwsze - przed otrzymaniem wniosku organu rentowego dokonanie przez bank wypłat z rachunków "innym uprawnionym osobom", które to wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, a po drugie - w terminie 30 dni od otrzymania wniosku poinformowanie o tym tego organu, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty (tak SN w uchwale z 6.05.2009 r., II UZP 2/09 oraz w wyroku z 9.03.2012 r., I UK 3287/11).

Podstawową przesłanką zwolnienia banku z obowiązku zwrotu świadczenia jest więc stwierdzenie, że nie dysponuje on już dokonaną przez organ rentowy kwotą z tytułu świadczenia, gdyż przekazał ją innym uprawnionym podmiotom. Jednocześnie bank musi wskazać uprawnione osoby, które pobrały wypłaty z nienależnego świadczenia. Informacja ta

ma niewątpliwie umożliwić organowi rentowemu wydanie decyzji nakazującej zwrot świadczenia wobec innych osób, które je otrzymały. Informacja ta ma niewątpliwie umożliwić organowi rentowemu wydanie decyzji nakazującej zwrot świadczenia wobec innych osób, które je otrzymały.

Dla zakresu obowiązku zwrotu świadczenia istotne jest zatem ustalenie pojęcia "innej osoby uprawnionej" w rozumieniu art. 55 ust. 3 Prawa bankowego, na rzecz której dokonanie wypłaty uzasadnia zwolnienie banku z obowiązku zwrotu świadczenia w myśl powołanego przepisu.

Co do zasady z chwilą śmierci posiadacza rachunku wygasają dokonane przez niego dyspozycje środkami zgromadzonymi na rachunku bankowym oraz pełnomocnictwa, z wyjątkiem dyspozycji dokonanych w trybie art. 56 Prawa bankowego, tj. dyspozycje na wypadek śmierci. W myśl tego przepisu posiadacz rachunku, na warunkach w nim przewidzianych, może polecić pisemnie bankowi dokonanie - po swojej śmierci - wypłaty z rachunku wskazanym przez siebie osobom: małżonkowi, wstępnym, zstępnym lub rodzeństwu określonej kwoty pieniężnej (dyspozycja wkładem na wypadek śmierci). Skoro przepis ten ma charakter wyjątku od przedstawionej wyżej zasady należy uznać, że takie osoby, które zostały wskazane w dyspozycji na wypadek śmierci są osobami uprawnionymi do dokonania na ich rzecz wypłat z rachunku bankowego zmarłego posiadacza rachunku po dacie jego śmierci.

Natomiast wszelkie inne operacje polegające na wypłatach przez bank środków z rachunku bankowego po śmierci posiadacza tego rachunku, zgodnie z dyspozycjami niespełniającymi wymagań z art. 56 Prawa bankowego, które z chwilą śmierci przestają obowiązywać, uznać należy za nieuprawnione (wyrok SA w Katowicach z 16.06.2015 r., III AUa 1211/14, LEX nr 1765944).

Podnieść należy, iż zgodnie z uzasadnieniem projektu ustawy z dnia 1 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy Prawo bankowe oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. Nr 91, poz. 870), którą dokonano zmiany treści art. 55 i dodano zacytowany wyżej przepis ust. 3, zaproponowane zmiany miały umożliwić odzyskanie nienależnie wypłaconych świadczeń po śmierci emerytów lub rencistów w przypadkach niepowiadomienia organu rentowego o śmierci świadczeniobiorcy lub powiadomienia o tym fakcie z opóźnieniem, co miało na celu zapobieżenie praktykowanym przez banki dotychczas odmowom wypłat z powołaniem się na brak podstawy prawnej i tajemnicę bankową.

W realiach badanej sprawy, Sąd Okręgowy uznał, że dokonanie przez odwołujący się Bank po śmierci Z. S. (2) wypłat na rzecz innego podmiotu niż określone w art. 56 Prawa bankowego - tj. L. K. niespełniającej warunku, o jakim mowa w art. 56 Prawa bankowego - nie uprawnia do zastosowania wobec niego zwolnienia przewidzianego w art. 55 ust. 3 tej ustawy.

Mając na uwadze powyższe, nie ulega wątpliwości, że w n/n sprawie istnieją przesłanki do skutecznego zastosowania art. 138a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, gdyż Bank jest zobowiązany do zwrotu organowi rentowemu świadczenia pobranego z tytułu emerytury wpłaconej na rachunek Z. S. (2) za miesiąc maj 2019 r., tj. za miesiąc następujący po miesiącu, w którym nastąpiła jego śmierć.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie.

A.P.

z/odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy.

29.10.20r.